

Szántai Zsanett
SZTE JGYPK

Felnőttképzési innováció az egészségügyi prevenció területén

Tagozat: Felnőttképzés
Témavezető: Dr. habil. Farkas Éva

1. Bevezetés

Jelen tanulmányban az XXXIII. Országos Tudományos Diákköri Konferencia Pedagógiai, pszichológiai, andragógiai és könyvtár tudományi szekciójában nevezett és bemutatott OTDK dolgozatom¹ kivonatát adom közre.

Dolgozatommal egy olyan fejlesztő jellegű munkát valósítottam meg, melyben az andragógia és az egészségfejlesztés területe nagyon jól összekapcsolható. Maga a dolgozat, egy elfogadott „B” típusú felnőttképzés bevezetéséről szól, amely innovációnak tekinthető, mivel hasonló típusú képzés nem szerepelt korábban a „B” képzési körök listáján. Az elfogadásra kerülő szakmai programkövetelmény megtalálható a Magyar Kereskedelmi Iparkamara honlapján, *Nem fertőző megbetegedések megelőzését támogató tanácsadó* képzés elnevezéssel. A szakmai programkövetelmény alapján elkészítettem a képzés képzési programját is, mely jelenleg engedélyezés előtt áll.

A dolgozat megírásának az volt a célja, hogy létrehozzak egy „kézikönyvként” is használható gyakorlati útmutatót, mely teljes körű képet ad a felnőttképzési szakmai programkövetelmény és az ahhoz kapcsolódó képzési program rendszeréről és szakmai fejlesztési folyamatáról, valamint biztosítja annak andragógiai és jogi hátterét, így dolgozatomban a felnőttképzés szerepe és jelentősége az emberi erőforrás fejlesztésben és a felnőttképzés jogi szabályozása is külön fejezetet kapott. A teljes dolgozat elérhető az SZTE Felnőttképzési Intézetének Könyvtárában.

2. A szakmai programkövetelmények rendszere

„A programkövetelmények bevezetésének, alkalmazásának célja a Fktv. 18. §. (1) bekezdés értelmében egységes követelményrendszer kialakítása a Fktv. 1. § (2) bekezdés b) pontja szerinti, tehát az ún. támogatott egyéb

¹ Pályamunkámmal a 2017. április 18-20. között megrendezett OTDK-n I. helyezést értem el. Az OTDK dolgozatom teljes terjedelmében megtekinthető a Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar Felnőttképzési Intézetének könyvtárában.

szakmai képzésekre. A szakmai programkövetelmények létrehozása teljesen új eleme a felnőttképzés szabályozásának, amely az egyéb szakmai képzések esetében is (hasonlóan az OKJ-s képzésekhez) egységes és minősített követelményrendszert, ezáltal nagyobb munkaerő-piaci presztízst biztosít.” (Farkas, Rettegi 2016: 3)

„Az egyéb szakmai képzések csoportjába – amelyek esetében szakmai programkövetelményt kell készíteni – azon szakmai képzések tartoznak, amelyek nem szerepelnek az Országos Képzési Jegyzékben, illetve nem tekinthetők hatósági jellegű képzésnek, ugyanakkor olyan szakmai végzettség megszerzésére irányuló képzések, amely valamely – FEOR-ba is besorolható – foglalkozás, munkakör vagy munkatevékenység megszerzésére irányulnak (Fktv. 2. § 6. pont). Ebben az összefüggésben az egyéb szakmai képzés alapvető jellemzője, hogy a képzés során a szakmai kompetenciák fejlesztése a domináns.” (Farkas, Henczi 2014: 49)

Az egyéb szakmai képzésekre íródott programkövetelményeket az 59/2013. (XII. 13.) NGM rendeletben meghatározott tartalmi elemeknek megfelelően szükséges elkészíteni.

Ha valamely képző intézmény támogatott egyéb szakmai képzést kíván indítani, amely nem szerepel az OKJ-ban, akkor „a felnőttképzési tevékenység folytatásának előfeltételeként előírt képzési programnak szakmai programkövetelményen kell alapulnia.” (Farkas, Henczi 2014: 49)

Ezáltal a programalkotás kétlépcsőssé válik, először a szakmai programkövetelményt kell kidolgozás után nyilvántartásba vetetni, majd ennek alapján kell elkészíteni az adott képzés képzési programját és programszakértővel előzetesen minősíttetni.

A felnőttképzési szakmai programkövetelmények kötelező tartalmi elemeit az Fktv. 18. § (4) bekezdése tartalmazza, melynek elemeit a következőkben részletezem.

A törvény meghatározza, hogy *a szakmai programkövetelmény megnevezésekor* arra kell törekedni, hogy ne legyen megtévesztő, ezen kívül utaljon a tartalomra. A megnevezés legyen kifejező, konkrét és pontos, valamint nem lehet megegyező valamely már nyilvántartásban szereplő programkövetelmény elnevezésével, sem az OKJ-ban szereplő szakképesítés, vagy felsőoktatási szakképzés megnevezésével. Az elnevezés meghatározásakor tehát érdemes egy rövid kutatómunkát végezni az egyezés elkerülése érdekében.

Ezek után a benyújtásra kerülő szakmai programkövetelmény javaslatot be kell sorolni az OKJ-ban szereplő 23 szakmacsoport valamelyikébe. A megjelölésénél csak egy szakmacsoport sorolható be, abban az esetben is,

ha több szakmacsoport is releváns. A Magyar Képesítési Keretrendszerbe (továbbiakban: MKKR) való besorolást² is meg kell tennünk, ha a programkövetelményt szeretnénk beadni.

A képzésben való részvétel feltételeit is meg kell határoznunk, amely esetben célszerű csak a minimálisan szükséges feltételeket meghatározni. Bemeneti feltételként a minimálisan elvárt iskolai végzettséget kell rögzítenünk, mely lehet általános – középfokú - felsőfokú végzettség, a szakmai előképzettséget (pl. OKJ-s szakképesítés), a gyakorlati időt (pl. minimum 2 év szakmai gyakorlat), valamint az egészségügyi alkalmassági feltételeket, és ha szükséges, lehet egyéb feltételeket is (pl. bemeneti kompetencia mérés) meghatározni. *A szakmai végzettséggel legjellemzőbben ellátható tevékenység vagy munkaterület-leírásának* is törekednünk kell az egyszerűségére, hogy mindenki számára érthető legyen. A leírásnak tartalmaznia kell, hogy a szakmai végzettség birtokában milyen tevékenység elvégzésére lesz képes az egyén.

A szakmai végzettség megszerzéséhez szükséges minimális és maximális óraszám meghatározásánál érdemes figyelembe venni, hogy a meghatározott tanulási eredmények elsajátíthatóak legyenek a meghatározott időtartam alatt. Modulrendszerű képzés esetén az óraszámokat modulonként is meg kell határozni. Itt kerül meghatározásra az is, hogy az adott képzést milyen képzési formában valósítják meg. A 2013. évi LXXVII. törvény 2 § 18. pontja meghatározza a lehetséges képzési formákat, amely egyéni felkészítés, csoportos képzés vagy távoktatás lehet.

A szakmai követelmények kialakítása a programkövetelmény egyik legmeghatározóbb eleme, ennél a résznél kerülnek ugyanis leírásra azok a tanulási eredmények, amelyeket a képzésben résztvevőnek el kell érnie a képzés végére. A követelmények leírásakor világos, egyértelmű megfogalmazások szükségesek, melyek bárki számára érthetőek. Fontos, hogy a meghatározáskor arra törekedjünk, hogy a képzésben résztvevő szempontjából írjuk le a tanulási eredményeket. *Ez a szakmai programkövetelmény egyik innovatív eleme*, mivel a képzés kimeneti követelményeit a Magyar Képesítési Keretrendszerhez illeszkedő tudás- képesség-attitűd-felelősség/autonómia kontextusában, tanulási eredményekben kell meghatározni.

² A besorolás szempontjait tartalmazó útmutató már elkészült és megtalálható az MKIK honlapján, az alábbi linkre kattintva: http://www.mkik.hu/upload/mkik/felnottkepzes/utmutato_mkkr_besorolas_vegleges_20161006_fe.pdf

„A tanulási eredmények tudás, képesség, kompetencia kontextusában meghatározott kijelentések arra vonatkozóan, hogy a tanuló mit tud, mit ért, és mire képes, miután lezárt egy tanulási folyamatot, függetlenül attól, hogy hol, hogyan, mikor szerezte meg ezeket a kompetenciákat.” (Farkas 2014: 75)

Amikor egy *képzés elméleti és gyakorlati óraszámát* szeretnénk meghatározni, mindenképpen figyelembe kell vennünk a teljes képzésre szánt óraszámot. Amikor az adott szakma inkább gyakorlatorientált és kevesebb hangsúlyt szeretnénk fektetni az elméletre, abban az esetben nyilván a gyakorlati óraszám lesz hangsúlyosabb és ugyanez igaz fordítva is. Szakmai képzések esetén jellemzően a gyakorlati óraszámok lesznek magasabbak.

A szakmai végzettség megszerzésének feltétele, hogy a résztvevő az összes modul sikeresen teljesítse, a záró beszámoló megfelelt minősítésű legyen, valamint a hiányzás nem haladhatja meg a képzés összes óraszámának 30%-át. A képzési programban szereplő követelmények teljesítésével a résztvevő tanúsítványt kap. A szakmai végzettség megszerzését igazoló dokumentum kiadásának feltételei az 59/2013. (XII.13.) NGM rendelet 7 §-a szerint szabályozottak. Az igazoló tanúsítvány tartalmi és formai elemeit ugyanezen jogszabály határozza meg 1. számú mellékletében.

A programkövetelményben meghatározásra kerül az is, hogy mi a szakmai végzettséggel betölthető munkakör megnevezése és FEOR besorolása. A munkaerő-piaci relevancia meghatározásnak tartalmaznia kell, hogy mely gazdasági- társadalmi területeken van szükség az adott képzésre. Ezt a részt a javaslattevő saját belátása szerint töltheti ki.

A szakmai programkövetelmény kidolgozásakor szem előtt kell tartanunk, hogy a kidolgozott szakmai programkövetelmény megfeleljen a koherencia követelményeknek. Mérvadó továbbá, hogy a tanulási eredmények kidolgozottsága a képzési program elkészítéséhez megfelelő alapot adjon.

3. A szakmai programkövetelmény benyújtása³

A programkövetelmény benyújtását bármely jogi személy, jogi személyiség nélküli gazdasági társaság, egyéni cég, egyéni vállalkozó megteheti elektronikus úton az MKIK honlapján. Ez alapján tehát, javaslatot nem

³ Alábbi fejezet teljes terjedelmében olvasható a Felnőttképzési Szemle megjelenés alatt álló következő számában, valamint az SZTE Juhász Gyula Pedagógusképző Kar NTP-HHTDK-16-0064 pályázatának keretében megvalósuló, jelenleg szerkesztés alatt álló ISBN számmal ellátott kiadványában.

csak felnőttképzést folytató intézmény tehet, azonban a benyújtás kizárólag elektronikus úton történhet az MKIK on-line felületén.

Mivel megegyező tartalommal vagy elnevezéssel programkövetelmény javaslat nem tehető, így az a javaslattevő van versenyelőnyben, aki először dolgoz ki olyan programkövetelményt, amelyet az MKIK Program Bizottság elfogad. Az elkészítéshez útmutató⁴ található az MKIK honlapján.

A regisztrált javaslattevők a programkövetelmény javaslat formanyomtatványát a Felnőttképzési szakmai programkövetelmények főmenü Belépés menüpontja alatt a felhasználónév és a jelszó beírása után érhetik el, így első lépésként az Intézmény regisztráció fülre kattintva meg kell tenni az intézményi regisztrációt. A regisztráció véglegesítése után a javaslattevő a felhasználónév és a jelszó beírása után léphet be a rendszerbe. A programkövetelmény javaslat formanyomtatvány ezután elérhetővé válik. Az elektronikusan kitöltött és beküldött formanyomtatványról a javaslattevő egy automatikusan generált tájékoztató üzenetet kap. Az MKIK az eljáráshoz felnőttképzési programszakértő segítségét veszi igénybe. A szakértő véleményének beérkezése után a javaslatot előterjesztik bizottsági ülésre, majd megvitatják a soron következő ülésen. A Bizottság a benyújtást követően 30 napon belül dönt. A döntésről az MKIK elektronikus úton tájékoztatja a javaslattevőt.

A döntés három végkimenetelű lehet. A programkövetelmény kerülhet elutasításra, vagy elfogadásra, vagy visszaküldhetik hiánypótlásra az 59/2013. (XII. 13.) NGM rendeletben foglaltak szerint.

Hiánypótlás esetén a javaslattevő elektronikus úton értesül a módosítani szükséges tartalmi elemekről, melyet a felnőttképzési szakmai programkövetelmények nyilvántartásba vételének követelményeiről és eljárási rendjéről, valamint a szakmai végzettség megszerzésének igazolásáról szóló 59/2013. (XII. 13.) NGM rendelet 4. § (3) c) pontja értelmében az értesítés kézhez vételétől számított 10 napon belül a „Felnőttképzési szakmai programkövetelmény javaslatok megtekintése” menüpont alatt szükséges benyújtani.

Abban az esetben, ha a javaslattevő a megadott határidőn belül a kért adatot nem közli, vagy a benyújtott hiánypótlás nem megfelelő, a Bizottság a programkövetelményt elutasítja, mely döntéséről elektronikus formában értesíti a javaslattevőt.

4

http://www.mkik.hu/upload/mkik/felnottkepzes/programkovetelmeny_utmutato_vegleges_2016_01_01.pdf

Támogató döntés esetén az MKIK nyilvántartásba veszi a programkövetelményt, melynek hatálya határozatlan időre szól. Ezután a programkövetelmény a Kamara honlapján megjelenik a felnőttképzési szakmai programkövetelmények nyilvántartásában.

4. Egy új szakma születése – A Nem fertőző megbetegedések megelőzését támogató tanácsadó képzés szakmai programkövetelményének fejlesztési folyamata

Szerencsésnek mondhatom magam, hogy az egészségfejlesztés területén dolgozva lehetőségem nyílt arra, hogy andragógiai előzetes tanulmányaimat kamatoztatva létrehozhattam egy olyan innovatív szakmai képzési programkövetelményt, mely a mindennapi gyakorlatban is hasznos és alkalmazható. Mindennapi munkatevékenységemnek köszönhetően az andragógia és az egészségfejlesztés kapcsolata számomra kulcsfontosságú és azt gondolom, hogy manapság nem elhanyagolható. Éppen ezért fontosnak tartottam az olyan szakemberek képzését, akik egyénileg foglalkoznak a felnőttekkel és felhívják a figyelmet azokra a népegészségügyi célzatú szűrővizsgálatokra, az egészségük megőrzéséhez szükséges változtatásokra, amelyre más szintéren nincs lehetőség, vagy adott esetben a körülmények nem adóttak. Hosszútávon a népegészségügyi mutatók javulását eredményezheti a tevékenység.

Az 59/2013. (XII. 13.) NGM rendeletben meghatározott tartalmi elemeket és az előző fejezet leírásait figyelembe véve, nézzük meg, hogyan is született meg a Nem fertőző megbetegedések megelőzését támogató tanácsadó képzés képzési programja. Mivel egyéb szakmai képzésről beszélünk, így nyilvánvalóvá vált, hogy olyan szakemberek képzését kell megalkotnunk, létrehozunk, akik már jártasak az egészségügyben és rendelkeznek az alapvető tudással.

A név kialakításánál figyelembe kellett vennem több szempontot, mivel Életmód tanácsadó nem lehetett a megnevezés, mert az beletartozik a természetgyógyászati képzésekbe, amit a 11/1997. (V. 28.) NM rendelet szabályoz, az Egészségfejlesztő pedig egyetemi képzés. A név definiálásakor fontosnak tartottam, hogy kiemelésre kerüljön a népegészségügyi vonal, melyet a kifejezésben a „nem fertőző megbetegedések” meghatározás fejez ki. A megnevezésben viszont mindenképpen szerepelnie kellett a tanácsadó kifejezésnek is, hiszen a tevékenység a tanácsadásra épül. Így született meg a „Nem fertőző megbetegedések megelőzését támogató tanácsadó” elnevezés.

A képzést olyan egészségügyi felsőoktatási intézményben megszerzett elsőfokú végzettséggel rendelkezők számára terveztem, akik elhivatottak az

egészségfejlesztés területén is, ezáltal fontossá válik az előzetes tudás, hiszen a képzés erre az előzetesen megszerzett tudásra épít. A képzés megkezdéséhez szükséges bemeneti feltételek egyike így a felsőfokú egészségügyi végzettség (pl.: diplomás ápoló). Egészségügyi alkalmassági követelmény előzetesen nem került meghatározásra, azonban a hiánypótlásról szóló értesítésben szerepelt, hogy nem került meghatározásra egészségügyi alkalmassági követelmény, ezért a hiánypótlás során foglalkozás egészségügyi vizsgálat szükségességét határoztam meg. Előírt gyakorlati idő és más egyéb feltétel nem került megállapításra. Az OKJ-ban szereplő szakmacsoport meghatározása nyilvánvaló volt: az egészségügy szakmacsoportba sorolandó.

A legjellemzőbb tevékenység és munkaterület rövid leírásának alapját a tanulási eredmények adták. Fontosnak tartottam, hogy a tanácsadó „munkavégzése során hozzájárul a lakosság és az egyén egészségi állapotának javulásához, amely a népegészségügyi mutatók javulásához is vezet, hosszú távon a lakosság körében, az egyén esetében azonban rövidtávon is.” A cél, hogy a tanácsadó a tanácsadás során kialakítson az egyénben egy olyan igényt, amelyet a mindennapjaiban is be tud építeni, alkalmazni is tud, valamint a rendelkezésére álló tudást át tudja adni például családtagjai számára, vagy ismerősei számára a résztvevő. Úgy gondolom, egy ilyen tanácsadás igenis képzésnek minősül a résztvevő számára, hiszen olyan ismeretekre tehet szert, amelyekkel korábban nem rendelkezett, és amelyeket a mindennapjai során is kamatoztatni tud, valamint át tudja adni azokat mások számára is.

A képzés csoportos felkészítés során folyhat, mivel az egymásnak átadható tapasztalatokat, személyes példákat és élményeket értékként szükséges kezelnünk. Úgy, ahogyan az élet minden területén, az egészségfejlesztés területén is nap, mint nap történnek új fejlesztések, új mozgási lehetőségek, új táplálkozási szokások, melyekről a tapasztalatok a képzés során átadhatóak, a résztvevők egymástól is tanulhatnak.

A képzés óraszámja 60 és 90 óra közötti, mely teljesíthető és a felnőttek számára sem megerhelő időintervallum, melyben az átadni kívánt tudás könnyen beilleszthető. Igaz, hogy a tevékenység talán megkövetelné a magasabb számú gyakorlati óraszámot, azonban a célcsoportot tekintve a résztvevők többsége valószínűleg napi rendszerességgel kommunikál a lakossággal. Ennek következtében a hangsúlyt inkább azon elméleti tudásra fektettem, melyek birtokában a tudásátadás sokkal tartalmasabbá és átfogóbbá válik. Azt gondolom, a személyes kommunikáció a mindennapi munkafolyamatuk része, az átadni kívánt információk pedig a tapasztalatok alapján még az egészségügyi dolgozók számára is sok esetben újdonsággként hatnak.

A képzés során megszerezhető kompetenciákat a Magyar Képesítési és Kéretrendszerhez illeszkedő tudás – képesség – attitűd – felelősség/autonómia kontextusában fogalmaztam meg. A tanácsadás során kitöltésre kerül egy úgynevezett egészségterv, mely nagyban meghatározza, hogy mely szempontok mentén érdemes haladni a tudás meghatározásakor. Kiemelendő a sport- és szabadidős tevékenységekkel kapcsolatos tanácsadás, mely bár nem képezi az egészségterv elemi részét, azonban a tanácsadás során a beszélgetés fontos és folytonos része. A tudáselemek meghatározása után – mivel minden tudáselemhez kell, hogy kapcsolódjon képességelem és fordítva – meghatározásra kerültek a képességek is. A megfelelő tudást képesség szintjén is végre kell tudni hajtani, így a második lépés ez volt. Az adott tudáselemeket felhasználva definiálásra kerültek a képesség elemek is, melyek fejlesztésére a képzés során nagy hangsúlyt kell fektetni, hiszen a kimeneteli követelményekként is meghatározható képességek felmérése történik a vizsga során, ezen képességekkel kell, hogy rendelkezzen a képzés végére a résztvevő.

„Az attitűd érzelmi, emocionális komponens, elkötelezettség; a szakmával, a munkával összefüggő felfogásbeli kérdések, értékelő viszonyulások összessége.” (Farkas 2014: 179) Az elkötelezettség és az életmódváltásra való érzékenyítés képessége, a hitelesség és a nyitottság, valamint hogy a javasolt tevékenységeket, tanácsokat magára nézve is elvárásnak tekinti a tanácsadó, ebben a szakmába nélkülözhetetlen.

A tanácsadó és a társszakmák együttműködését lényegi elemként kellett kezelni, hiszen a tanácsadás során a tanácsot adó sok esetben küldi tovább a résztvevőt, például bőrgyógyászati szakrendelésre vagy fogorvoshoz, így a felelősség/autonómia kategóriába tartozó elemek megállapítása is igen fontos volt. Talán az egyik legmeghatározóbb megállapítás: „Munkáját önállóan végzi a protokolloknak megfelelően. Szükség esetén népegészségügyi szakember segítségét kéri, illetve adott esetben a megfelelő szakemberhez irányítja a páciensét.”

A tervezett képzés munkaerő-piaci relevanciája, hogy a közösség egészségi állapotának előremozdítása legyen a cél. A társadalmunknak szüksége van a preventív szemléletre és az életmódbeli változtatásokra. A tanácsadó munkája nagyon fontos munkaerő-piaci szempontból, hiszen a munkahealyi egészségfejlesztés egyre népszerűbbé válik sokunk örömére.

A szakmai programkövetelmény benyújtását követő egy hónap múlva megérkezett az értesítés a felnőttképzési szakmai programkövetelmény javaslat elfogadásáról. A Program Bizottság a 2016.08.25. napján tartott ülésén a 00686-16 nyilvántartási számú felnőttképzési szakmai programkövetelmény javaslat esetében annak elfogadásáról döntött és SzPk-

00158-16-01 0 02 4 azonosítószámmal *Nem fertőző megbetegedések megelőzését támogató tanácsadó képzés* megnevezéssel nyilvántartásba vette⁵.

A szakmai programkövetelmény nyilvántartásba vételét követően kidolgozásra került a képzés képzési programja is, mely jelenleg engedélyezés előtt áll.

5. A képzési program elkészítése⁶

A felnőttképzésről szóló 2013. évi LXXVII. törvény hatálya alatt csak engedélyezett képzési program alapján végezhető a felnőttképzési tevékenység. A képzési program – amely a felnőttképzési tevékenység központi eleme – az egyetlen olyan szakmai szabályozó dokumentum, amely az adott képzés tartalmára, szervezésére és megvalósítására vonatkozóan releváns információkat tartalmaz. A felnőttképzési programot a felnőttképzési törvény 12.§-ban foglalt tartalmi követelményeknek megfelelően kell elkészíteni. A képző intézménynek ezt a képzési programot kell engedélyeztetnie.

A különböző képzési körökbe tartozó felnőttképzési programot különböző szabályozó dokumentumok alapján kell elkészíteni.

A képzési program alapja:

- OKJ-s képzés esetében: a szakképesítésért felelős miniszter által rendeletben kiadott szakmai és vizsgakövetelmény (amennyiben az adott szakképesítés iskolai rendszerben is oktatható, akkor a szakképzési kerettanterv előírásait is figyelembe kell venni), valamint a 217/2012. (VII.9.) kormányrendelet, mely tartalmazza a követelménymodulok feladat- és kompetenciaprofilját.
- nem OKJ-s egyéb szakmai képzés esetében: a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara által nyilvántartott szakmai programkövetelmény és az 59/2013. (XII.13.) NGM rendelet.

5

https://szpk.mkik.hu/_frontend/index.php?module=programkovetelmeny&type=modify&sub=megtekint&mid=4&id=1607

⁶ Alábbi fejezet teljes terjedelmében olvasható a Felnőttképzési Szemle megjelenés alatt álló következő számában, valamint az SZTE Juhász Gyula Pedagógusképző Kar NTP-HHTDK-16-0064 pályázatának keretében megvalósuló, jelenleg szerkesztés alatt álló ISBN számmal ellátott kiadványában.

- nyelvi képzések esetében: a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal által nyilvántartott nyelvi programkövetelmény és a 16/2014 (IV.4.) NGM rendelet.
- egyéb képzések esetében: nincs tartalmi szabályozó dokumentum.

A jelen dolgozat központi témáját adó egyéb szakmai képzések esetén a képzési programot az 59/2013. (XII.13.) NGM rendeletben foglalt követelmények alapján elkészített és a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara által nyilvántartott szakmai programkövetelmény alapján kell elkészíteni.

6. A Nem fertőző megbetegedések megelőzését támogató tanácsadó képzés képzési programjának kidolgozása

Nem fertőző megbetegedések megelőzését támogató tanácsadó képzés képzési programjának alapját a korábban benyújtásra és elfogadásra kerülő szakmai és programkövetelmény adta.

A képzés megnevezése: *Nem fertőző megbetegedések megelőzését támogató tanácsadó képzés*. A képzés nyilvántartásba-vételi száma a hatósági engedély kiadása után került rögzítésre.

A szakmai programkövetelmény a képzés céljának és célcsoportjának meghatározáskor segítségemre volt. A célcsoport meghatározáskor figyelembe vettem, hogy olyan előzetes tudással rendelkezők vegyenek részt a képzésben, akik birtokolnak valamilyen felsőfokú egészségügyi végzettséget, mely alapját adja a továbbképzésnek. A képzés céljának meghatározásakor figyelembe kellett venni a képzés sajátosságát, valamint az egészségügyi szempontokat is.

A szakmai programkövetelmény a szakmai kompetenciák megállapításakor is nagy segítségemre volt, ahol e tanulási eredmények már részletesen kifejtésre kerültek. A kategóriák összhangban vannak a felnőttképzési törvény fogalomértelmezésével. Tartalmazza a résztvevők azon ismereteinek, készségeinek, képességeinek, magatartási, viselkedési jegyeit, amelyek birtokában a személy képes lesz a meghatározott feladat eredményes teljesítésére.

A programba való bekapcsolódás feltételeként a korábban említésre kerülő egészségügyi felsőoktatási intézményben megszerzett felsőfokú végzettséget állapítottam meg. Ezen kívül foglalkozás egészségügyi vizsgálat is megállapításra került.

A részvétel követésének a módja a jelenléti ív és a haladási napló kötelező jellegű vezetése, melyet az Fktv. 16. §-a is rögzít. A megengedett hiányzás a kontaktórák számának maximum 20%-a.

Mivel a képzés egy modulós, így a képzési idő összesen 70 óra, melyből 42 óra az elméleti és 28 óra a gyakorlati oktatás. A tanácsadás teljes körű, széles skálán foglalkozik a preventív jellegű tevékenységekkel, szűrővizsgálatokkal, így nagyobb hangsúlyt kaptak az elméleti órák. A gyakorlati képzés során a tanácsadás folyamatával és annak módjával, valamint az egészségterv kitöltésével ismerkednek meg a résztvevők. A szakmai programkövetelmény minimum 60 maximum 90 órát tartalmaz, amelyen belül a képzőintézmény határozza meg az óraszámot. Mi 70 órás képzést határoztunk meg.

Egy modulós képzésről beszélünk, így több tananyagegységre nem bontottam a képzést, mivel az elmélet és a gyakorlat szorosan összekapcsolódik. A tananyagegység tartalmában felöleli a teljes képzés ismeretanyagát.

A tananyagegység zárása szakmai záró beszámoló teljesítésével történik, mely két részből áll. Tesztlap kitöltésével zárjuk az elméleti képzést, ami felméri, hogy milyen ismeretekkel gazdagodott a résztvevő, illetve egy gyakorlati tanácsadás megtartásával, mely során nyilvánvalóvá válik, hogy az elméleti ismereteket a gyakorlat során mennyire tudja alkalmazni. A beszámoló értékelését az 59/2013 kormányrendelet 7.§ meghatározza, mely szerint „megfelelt”/„nem felelt meg” minősítésű lehet. A megfelelt minősítéshez legalább 51%-os teljesítés szükséges. Sikertelen tanácsadás esetén a gyakorlati tanácsadás egyszer megismételhető.

Az értékeléshez szempontrendszert kell kidolgozni, mely alapján megfigyeljük a résztvevőt. A vizsga során szituációs kártyát kap a résztvevő és a szituáció körülményeinek kell megfelelnie. Az elvárt tanulási eredményekkel összhangban kell meghatározni a szempontrendszert, amely szerint a vizsgabiztosok megfigyelik a teljesítményt, mert a képzés végén azt mérjük, hogy a képzésen részt vevő birtokolja-e az elvárt tanulási eredményeket.

Egy feladatot akkor tekintünk megfeleltnek, ha a tanácsadás során a tanácsot kérő igényeire megfelelően reagált, pontos információkkal látta el a tanácsot kérőt, érthetően, egyértelműen, meggyőzően kommunikált a szociokulturális környezethez alkalmazkodva. Attitűdöt formált, hogy a tanácsot kérő érezze a szűrések fontosságát, alkalmazta a tanácsadás lépéseit, saját kompetenciakörét nem lépte túl, a munkavégzése során látszik az elkötelezettsége, a hitelessége.

20%-nál nem magasabb hiányzás, valamint sikeres záró beszámoló esetén *Nem fertőző megbetegedések megelőzését támogató tanácsadó* szakmai végzettséget igazoló tanúsítvány kerül kiállításra, melyet az 59/2013. (XII. 13.) NGM rendelet 1. számú melléklete alapján készítettem el.

A személyi és tárgyi feltételek meghatározásakor a 393/2013. (XI. 12.) Kormányrendeletben foglaltak alapján, jogszabály szerint jártam el. A maximális csoportlétszám meghatározásánál tehát a rendelkezésre álló tanterem nagyságát figyelembe véve 30 főre korlátoztam a résztvevők létszámát.

Az oktatók kiválasztásakor egészségügyi szakos tanári vagy felsőfokú egészségügyi végzettséggel rendelkezőket fogunk kiválasztani. Előnyben részesülnek azon oktatók, akik már legalább öt éves szakmai gyakorlattal rendelkeznek.

Az elkészült képzési program következő lépése, hogy a képzési programot szakértővel előzetesen minősítettjük. A felnőttképzési programszakértők listáját megkeresve, kiválasztásra került egy szakértő – aki az egészségügyi szakmacsoportba tartozó engedéllyel rendelkezik –, aki az előzetes minősítést megadhatja a képzési programra.

Abban az esetben, ha a felnőttképzést folytató intézmény a felnőttképzési tevékenységét az Fktv. alapján szervezi, akkor a képzési programjának előzetesen minősítettnek kell lennie, függetlenül attól, hogy az adott képzés a 2013. évi Fktv. 1.§ (2) bekezdése szerint mely képzési körbe tartozik. Előzetes minősítés nélkül nem adható be az engedélykérelem.

A képzési programok előminősítésére vonatkozó részletes szabályokat a 393/2013. (XI.12.) kormányrendelet 14.§-a tartalmazza. (Bertalan et al., 2014) A szakértő feladata⁷ annak a vizsgálata, hogy a bemeneti és kimeneti

⁷ 393/2013. (XI. 12.) Korm. rendelet a felnőttképzési tevékenység folytatásához szükséges engedélyezési eljárásra és követelményrendszerre, a felnőttképzést folytató intézmények nyilvántartásának vezetésére, valamint a felnőttképzést folytató intézmények ellenőrzésére vonatkozó részletes szabályokról

14 § (2) A szakértő az előzetes minősítés során vizsgálja, hogy

- a) a képzési program tartalma megfelel-e az Fktv- ben foglaltaknak,
- b) a képzési programban meghatározott tartalommal, feltételekkel és módon, valamint a képzéssel érintett célcsoport számára megszerezhetőek-e a programban megjelölt kompetenciák,
- c) a képzési program megfelel-e

ca) az Fktv. 1. § (2) bekezdés a) pontja szerinti képzési kör esetén a szakképesítés szakmai és vizsgakövetelményében vagy az iskolai rendszerben is oktatható szakképesítések esetében a vonatkozó kerettanterv (a továbbiakban: kerettanterv) tartalmi követelményei alapján meghatározott előírásoknak,

feltételek megfelelő összeköttetésben vannak-e valamennyi tartalmi elemen keresztül. A szakértő az előzetesen minősített képzési programot mindegyik oldalán szignózza, az utolsó oldalon feltünteti a minősítés helyét, időpontját és a szakértői nyilvántartási számát, valamint saját aláírásán túl aláírási kötelezettsége van még a felnőttképzést folytató intézmény képviselőjére jogosult személynek és a szakmai vezetőnek is.⁸

A felnőttképzési szakértők vagy felnőttképzési programszakértők listája megtekinthető a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal honlapján⁹ az ajánlási listában, melyet a Felnőttképzési Szakértői Bizottság javaslata alapján vezetnek.

A két szakértő szerep között nagyon fontos különbséget tennünk. A felnőttképzési programszakértő szakterülete igazodik a képzési program szakmai tartalmához, így a 2013. évi Fktv. 1. § (2) bekezdése szerinti a), azaz OKJ-s képzések és b), azaz egyéb szakmai képzések képzési körében

cb) az Fktv. 1. § (2) bekezdés b) pontja szerinti képzési kör esetén a felnőttképzési szakmai programkövetelményekben az érintett képzésre vonatkozó előírásoknak,

cc) az Fktv. 1. § (2) bekezdés c) pontja szerinti képzési kör esetén a felnőttképzési nyelvi programkövetelményekben az érintett képzésre vonatkozó előírásoknak.

⁸ 393/2013. (XI. 12.) Korm. rendelet

(3)³⁴ A szakértő a (2) bekezdés szerinti vizsgálatot követő megállapításait tartalmazó szakértői véleményt írásban közli a képzési program előzetes minősítését megrendelő felnőttképzést folytató intézménnyel.

(4)³⁵ A szakértőnek – a (3) bekezdés szerinti írásos vélemény alapján – a képzési program minősítését úgy kell elvégeznie, hogy a képzési program utolsó oldalán fel kell tüntetnie a minősítés helyét, időpontját, a felnőttképzési szakértői vagy a felnőttképzési programszakértői nyilvántartásban szereplő nyilvántartási számát, valamint a képzési program mindegyik oldalát a szignójával, utolsó oldalát az aláírásával kell ellátnia. A képzési program minősítését követően a szakértő a képzési programmal kapcsolatban további – az előzetes minősítést érintő, azt módosító vagy kiegészítő – megállapításokat nem tehet.

(5)³⁶ Az előzetesen minősített képzési programot a felnőttképzést folytató intézmény képviselőjére jogosult személynek és a szakmai vezetőnek – a képzési program utolsó oldalán – alá kell írnia. A felnőttképzést folytató intézmény az előzetes minősítés alapját képező (3) bekezdés szerinti szakértői véleményt a képzési programhoz mellékel.

⁹ A Felnőttképzési szakértők nyilvántartása az alábbi linken elérhető és letölthető:

https://www.nive.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=513

íródott képzési programok minősítése a feladatuk. A c), azaz nyelvi képzések képzési körében a felnőttképzési szakértő jogosult az előzetes minősítésre, mivel az a specialista, aki nyelvtanári végzettséggel rendelkezik. D), azaz egyéb képzések képzési körében is a felnőttképzési szakértő adja a bírálatot, amely lehet független a szakterületétől, végzettségétől.

A szakértői vélemény után kezdhető meg az engedélyeztetés. Az eljárást megelőzően azonban meg kellett vizsgálni, hogy az intézmény rendelkezik-e a hatósági engedély megszerzéséhez szükséges – jogszabály által meghatározott¹⁰ – feltételekkel.

Az engedély megadását követően kezdhető meg a képzés marketing tevékenysége, valamint a konkrét képzésszervezés.

7. Összefoglalás

Az egészségfejlesztés célja, hogy az emberek nagyobb felelősséget érezzenek saját egészségük iránt, ami által minden ember részt vesz a számára optimális életkörülmények kialakításában (Paulus, Petzel 2009).

Mivel úgy gondolom az egészséges életmódot is tanulni kell, erre a célra fejlesztettem egy szakmai képzést, mely nagymértékben támogatja az egészségfejlesztést. Ezt a fejlesztési munkát részleteztem, kiegészítve a benyújtott és elfogadásra kerülő szakmai programkövetelmény alapján kidolgozott képzési programmal. Nagy örömmre szolgált, hogy a megszerzett andragógiai ismereteim összekapcsolhatóvá váltak az egészségfejlesztés területén szerzett ismereteimmel és bízom benne, hogy a megalkotott szakmai programkövetelmény hozzájárul a prevenciós fejlesztési folyamatokhoz.

Irodalom

Farkas Éva (2013): *A láthatatlan szakma. Tények és tendenciák a felnőttképzés 25 évéről*. TypiART Médiaműhely, Pécs.

Farkas Éva (2014): *A rejtett tudás – A nem formális környezetben szerzett tanulási eredmények hitelesítése*. SZTE-JGYPK FI, Szeged.

Farkas Éva, Henczi Lajos (2014): *A felnőttképzés új szabályozása. Felnőttképzési kézikönyv*. Magyar Kereskedelmi és Iparkamara, Budapest.

¹⁰ 393/2013. (XI. 12.) Korm. rendelet a felnőttképzési tevékenység folytatásához szükséges engedélyezési eljárásra és követelményrendszerre, a felnőttképzést folytató intézmények nyilvántartásának vezetésére, valamint a felnőttképzést folytató intézmények ellenőrzésére vonatkozó részletes szabályokról

- Farkas Éva, Rettegi Zsolt (2016): *Útmutató a felnőttképzésről szóló 2013. évi LXXVII. tv. 18. §-a szerinti programkövetelmény javaslat benyújtásához*.
http://szpk.mkik.hu/docs/programkovetelmeny_utmutato_vegleges_2016_01_01.pdf [2016. 10. 12]
- Paulus, P. és Petzel, T. (2009): Bevezetés az egészségfejlesztésbe. In: Benkő Zsuzsanna (szerk): *Egészségfejlesztés*. Mozaik Kiadó, Szeged. 19-31.
- Tóth Erzsébet (2014): Az új felnőttképzési rendszer kiépítésének befejező állomásai. *Szak- és felnőttképzés*, III. évfolyam. 2014. 3-4. sz. 2-7.

Jogsabályok

- 2001 évi CI. törvény a felnőttképzésről
2013. évi LXXVII. törvény a felnőttképzésről
- 150/2012. (VII. 6.) Korm. rendelet az Országos Képzési Jegyzékről és az Országos Képzési Jegyzék módosításának eljárásrendjéről
- 393/2013. (XI. 12.) Korm. rendelet a felnőttképzési tevékenység folytatásához szükséges engedélyezési eljárásra és követelményrendszerre, a felnőttképzést folytató intézmények nyilvántartásának vezetésére, valamint a felnőttképzést folytató intézmények ellenőrzésére vonatkozó részletes szabályokról
- 59/2013. (XII. 13.) NGM rendelet a felnőttképzési szakmai programkövetelmények nyilvántartásba vételének követelményeiről és eljárási rendjéről, valamint a szakmai végzettség megszerzésének igazolásáról